

Chapter 8: Reward & Punishment

האם קיימת תורת הגמול?	
<p>תפיסת החכם - (ח:א, יב¹)</p> <ul style="list-style-type: none"> • (א) מִי־כִהְחֻכֶּם וּמִי יוֹדֵעַ פֶּשֶׁר דָּבָר חֲכַמַת אָדָם תֵּאָדִיר פָּנָיו וְעַז פָּנָיו יִשְׁנָא : • (יא) אֲשֶׁר אִיר־נַעֲשֶׂה פִתְגָם מַעֲשֵׂה הַרְעָה מִהֲרָה עַל־פִּן מָלֵא לֵב בְּגִייהָאָדָם בָּהֶם לַעֲשׂוֹת רָע : • (יב) אֲשֶׁר חֻטָּא עֲשֵׂה רָע מָאֵת וּמֵאָרִיז לֹו - 	<p>תפיסת ירא האלקים (ח:ב,ה, יב-יג)</p> <ul style="list-style-type: none"> • (ב) אָנֹל פִּי־מִלֶּךְ שְׁמֹור וְעַל דְּבַרְת שְׁבוּעַת אֱלֹהִים : • (ה) שׁוֹמֵר מִצְוָה לֹא יֵדַע דָּבָר רָע וְעַת וּמִשְׁפָּט יֵדַע לֵב חָכֵם : • (יב) כִּי גִס־יִוֹדֵעַ אָנִי אֲשֶׁר יִהְיֶה־טוֹב לִירְאֵי הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר יִירָאוּ מִלְּפָנָיו : • (יג) וְטוֹב לֹא־יִהְיֶה לְרָשָׁע וְלֹא־יֵאָרִיז יָמִים כַּצֵּל אֲשֶׁר אֵינְנו יָרָא מִלְּפָנָי אֱלֹהִים :

חלוקה פנימית (א-יג)	
<p>א החכם</p> <p>(א) מִי־כִהְחֻכֶּם וּמִי יוֹדֵעַ פֶּשֶׁר דָּבָר חֲכַמַת אָדָם תֵּאָדִיר פָּנָיו וְעַז פָּנָיו יִשְׁנָא :</p> <p>(ב) אָנֹל פִּי־מִלֶּךְ שְׁמֹור וְעַל דְּבַרְת שְׁבוּעַת אֱלֹהִים :</p> <p>(ג) אֶל־תִּבְהַל מִפָּנָיו תִּלְדָּו אֶל־תַּעֲמֹד בְּדָבָר רָע כִּי כִל־אֲשֶׁר יִחַפֵּץ יַעֲשֶׂה :</p> <p>(ד) בְּאֲשֶׁר דָּבַר־מִלֶּךְ שֶׁלְטוֹן וּמִי יֹאמַר־לוֹ מִהֲתַעֲשֶׂה :</p> <p>(ה) שׁוֹמֵר מִצְוָה לֹא יֵדַע דָּבָר רָע וְעַת וּמִשְׁפָּט יֵדַע לֵב חָכֵם :</p> <p>(ו) כִּי לְכִל־חַפֵּץ יֵשׁ עֵת וּמִשְׁפָּט כִּירְעַת הָאָדָם רַבָּה עָלָיו :</p> <p>(ז) כִּי־אֵינְנו יֹדֵעַ מִהֲשִׁיחֶיהָ כִּי כִאֲשֶׁר יִהְיֶה מִי יִגִּיד לֹו :</p> <p>(ח) אֵין אָדָם שֶׁלֵּיט בְּרוּחַ לְכֹלֹא אֶת־הַרוּחַ וְאֵין שֶׁלְטוֹן בַּיּוֹם הַמָּוֹת וְאֵין מִשְׁלַחַת בַּמַּלְחָמָה וְלֹא־יִמְלֹט רָשָׁע אֶת־בְּעָלָיו :</p> <p>(ט) אֶת־כְּלִזָּה רְאִיתִי וְנִתְּוֹן אֶת־לִבִּי לְכִל־מַעֲשֵׂה אֲשֶׁר נַעֲשֵׂה תַחַת הַשָּׁמַשׁ עֵת אֲשֶׁר שָׁלַט הָאָדָם בְּאָדָם לְרַע לֹו :</p>	<p>ב-ט ירא האלקים</p>
<p>(י) וּבְכֹן רְאִיתִי רְשָׁעִים קִבְּרִים וְנִבְאוּ וּמִמְקוֹם קְדוֹשׁ יִהְלְכוּ וְיִשְׁתַּכְּחוּ בְעִיר אֲשֶׁר כְּרַעֲשׂוּ גִס־זָה הַבָּל :</p> <p>(יא) אֲשֶׁר אִיר־נַעֲשֶׂה פִתְגָם מַעֲשֵׂה הַרְעָה מִהֲרָה עַל־פִּן מָלֵא לֵב בְּגִייהָאָדָם בָּהֶם לַעֲשׂוֹת רָע :</p> <p>(יב) אֲשֶׁר חֻטָּא עֲשֵׂה רָע מָאֵת וּמֵאָרִיז לֹו -</p>	<p>י-יב¹ החכם</p>
<p>- כִּי גִס־יִוֹדֵעַ אָנִי אֲשֶׁר יִהְיֶה־טוֹב לִירְאֵי הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר יִירָאוּ מִלְּפָנָיו :</p> <p>(יג) וְטוֹב לֹא־יִהְיֶה לְרָשָׁע וְלֹא־יֵאָרִיז יָמִים כַּצֵּל אֲשֶׁר אֵינְנו יָרָא מִלְּפָנָי אֱלֹהִים :</p>	<p>יב²-יג ירא האלקים</p>

פרק ח'	פרק ה'	נאומי הירא
(ב) פִּימְלֹךְ שְׁמֹר וְעַל דְּבַרְתָּ שְׁבוּעַת אֱלֹהִים:	(ג) כְּאֶשֶׁר תִּדְרֹךְ לְאֱלֹהִים אֲלֵתְאָחֵר לְשִׁלְמוֹ...	ציות
שבועת האלקים (ב)	נדרו של אדם	OBEDIENCE
(ד) כְּאֶשֶׁר דְּבַרְמִלְךָ שֶׁלְטוֹן וּמִי יֵאמְרוּ מֵהִתְעַשֶׂה:	(א) ...אֲלֵימְהָרָה לְהוֹצִיא דָבָר לִפְנֵי הָאֱלֹהִים...עַל־כֵּן יִהְיוּ דְבָרֶיךָ מְעֻטִים:	שליטת הביקורת
מי יבקר את הקב"ה?	אסור לבקר	CRITIQUE
(ו) כִּי לְכַלְחָפֶךָ יֵשׁ עֵת וּמִשְׁפָּט כִּי־רַעַת הָאָדָם רָבָה עֲלָיו:	(ז) ...אֲלֵתְתִמָּה עַל־חַחֲפֶיךָ כִּי גְבַהַּ מַעַל גְּבַהַּ שְׁמֹר...	משפט
יש משפט (ו)	יש משפט (ז)	JUDGEMENT
(ט) אֲתִּכְלֶינָה רְאִיתִי... עֵת אֶשֶׁר שָׁלַט הָאָדָם בְּאָדָם לְרַע לוֹ:	כִּי גְבַהַּ מַעַל גְּבַהַּ שְׁמֹר	היררכיה (ניגוד)
שלילי: אדם גבוה מדי (ט)	חיובי: מגיעים להקב"ה (ז)	HEIERARCHY

איוב פרק ז'	תהלים פרק קלט
(ח) יָדִיד עֲצָבוֹנִי וְנַעֲשׂוֹנִי יַחַד סָבִיב וְתִבְלַעֲנִי: (ט) זְכַרְנָא כִּי־חָמַר עֲשִׂיתִנִי וְאֲלַעֲפֹר תִּשְׂיִבֵנִי: (י) הֲלֹא כַחֲלָב תִּתִּיכְנִי וְכַגְבִּינָה תִקְפִּיאֵנִי: (יא) עוֹר וּבָשָׂר תִּלְבִּישֵׁנִי וּבַעֲצָמוֹת וְגִידִים תִּסְכְּכֵנִי: (יב) חַיִּים וְחֹסֶד עֲשִׂיתָ עִמָּדִי וּפְקַדְתָּךְ שְׁמֵרָה רוּחִי: (יג) וְאֵלֶּה צַפְנִית בְּלִבְבְּךָ יְדַעְתִּי כִּי־זֹאת עִמָּדִי: (יד) אִסְחָטָאתִי וּשְׁמַרְתִּנִי וּמַעֲוִנִי לֹא תִנְקֵנִי: (טו) אִסְדַּרְשַׁעְתִּי אֲלֵלִי לִי וְצַדִּיקְתִּי לֹא־אֶשָׂא רֵאשִׁי שְׁבַע קָלוֹן וּרְאָה עֵינָי: (טז) וּיְגִאֵה כְּשַׁחַל תִּצּוֹדֵנִי וְתִשָּׁב תִּתְפַּלֵּא־בִי: (יז) תִּחַדֵּשׁ עֵדִידִי נִגְדִי וְתִרְבַּב בְּעֵשֶׂף עִמָּדִי חֲלִיפוֹת וְצָבָא עִמִּי: (יח) וּלְמָה מִרְחַם הוֹצֵאתִנִי אֲנֹעַ וְעֵין לֹא־תִרְאֵנִי: (יט) כְּאֶשֶׁר לֹא־הִיִּיתִי אֲהִיָּה מִבֶּטֶן לִקְבֵר אוֹבֵל:	(ה) אַחֲרֵי וְקוֹדֵם צִרְתִּנִי וְתִשֶׁת עָלַי כְּפִיכָה: (ו) פְּלִיאָה דַעַת מִמֵּנִי נִשְׁגְּבָה לֹא־אוּכַל לָהּ: (ז) אֲנִי אֵלֶּךָ מְרוֹחֶךָ וְאֲנִי מִפְּנֵיךָ אֲבָרַח: (ח) אִם־אֶסֶק שָׁמַיִם שָׁם אֲתָה וְאֶצִּיעָה שְׂאוֹל הַגֵּן: (ט) אֶשָׂא כְּנַפְי־שְׁחַר אֶשְׁכְּנָה בְּאַחֲרֵית יָם: (י) גַם־שָׁם יִדְדֶךָ תִּנְחַנְנִי וְתִאֲחַזְנִי יְמִינֶךָ: [...] (כג) חִקֵּנִי אֵל וְדַע לִבִּי בְּחִנְיִי וְדַע שְׂרַעֲפִי: (כד) וּרְאֵה אִם־דָּרָךְ עֲצָב בִּי וּנְחַנֵּי בְּדָרָךְ עוֹלָם:
8. Your hands have made me and fashioned me; yet you turn around to destroy me. 9. Remember, I beseech you, that you have made me of clay; and will you bring me back to dust? 10. Have you not poured me out like milk, and curdled me like cheese? 11. You have clothed me with skin and flesh, and knit me together with bones and sinews. 12. You have granted me life and favor, and your providence has preserved my spirit. 13. And these things have you hidden in your heart; I know that this is with you. 14. If I sin, then you mark me, and you will not acquit me from my iniquity. 15. If I am wicked, woe is me; and if I am righteous, yet I will not lift up my head, for I am filled with disgrace, and I see my affliction; 16. If my head is lifted up proudly, you hunt me like a lion; and again work wonders against me. 17. You renew your witnesses against me, and increase your indignation against me; you bring fresh armies against me. 18. Why then have you brought me forth from the womb? Oh that I had perished, and no eye had seen me! 19. I should have been as though I had not been; I should have been carried from the womb to the grave.	5. You have beset me behind and before, and laid your hand upon me. 6. (K) Such knowledge is too wonderful for me; it is high, I cannot attain it. 7. Where shall I go from your spirit? Where shall I flee from your presence? 8. If I ascend up to heaven, you are there! If I make my bed in Sheol, behold, you are there! 9. If I take the wings of the morning, and dwell in the uttermost parts of the sea, 10. Even there shall your hand lead me, and your right hand shall hold me. 23. Search me, O God, and know my heart! Test me, and know my thoughts! 24. And see if there is any wicked way in me, and lead me in the way everlasting.

them and not to ask for their absolution unless one is [financially] pressed, as [Psalms 116:14] states: "I will fulfill my vows to God."

1. רש"י קהלת ח:ב

(ב) אני פי מלך שמור - לפיכך אני צריך ונכון לשמור פי מלכו של עולם שהיא הטובה שבכולן :

My [advice to you is] keep the King's command. Therefore, I need to and I am prepared to observe the commandment of the King of the Universe, which is the best of them all.

2. ראב"ע קהלת ח:ב

וענין אני אני אצוץ או אזהירך על שני דברים שלא תמרה אותם האחד מה שיצא מפי המלך והשני מה שיצא מפיך גם אתה כנגד השם הנכבד והנורא...

I command or instruct you regarding two things...

3. גמ' נדרים ח.

מנין שְׁנִשְׁבַּעְתָּ לְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוָה, שְׁנִאָמַר: "נִשְׁבַּעְתָּי וְאֶקְיְמָהּ לְשֹׁמֵר מִשְׁפָּטֵי צְדָקָה". (תה' קיט).
וְהֲלֹא מוֹשְׁבַע וְעוֹמֵד מִהַר סִינַי הוּא. אֵלֶּא הָא קֵא מִשְׁמַע לְךָ דְשָׂרֵי לֵיהּ לְאִינִישׁ לְזִרְזִי נְפִשְׁיָהּ.

From where is it derived that one may take an oath to fulfill a mitzva? It is as it is stated: "I have sworn and I have confirmed it, to observe Your righteous ordinances" (Psalms 119:106).

Is he not already under oath from Mount Sinai? Rather, it teaches us this: It is permitted for a man to motivate himself

רמב"ם נדרים יג:כ

אָמְרוּ חֲכָמִים (גמרא נדרים נט א) "כָּל הַנּוֹדֵר כְּאֵלוֹ בְּנֵה בָמָה". וְאִם עָבַר וְנָדַר מִצְוָה לְהִשָּׂאֵל עַל נְדָרוֹ כְּדִי שֶׁלֹּא יִהְיֶה מְכַשּׁוּל לְפָנָיו. בָּמָה דְבָרִים אָמוּרִים בְּנִדְרֵי אִסּוּר. אֲבָל נִדְרֵי הַקֹּדֶשׁ מִצְוָה לְקַיְּמוֹ וְלֹא שֶׁאֵל עֲלֵיהֶן אֵלֶּא מִדְחַק שְׁנִאָמַר (תהילים קטז יד) (תהילים קטז יח) "נִדְרֵי לֵה' אֲשַׁלֵּם":

Our Sages stated: "Anyone who takes a vow is considered as having built a private altar." If he transgressed and took a vow, it is a mitzvah to ask [a sage] to absolve it, so that he will not have an obstacle before him. When does the above apply? With regard to vows involving prohibitions. With regard to vows involving the consecration of articles, it is a mitzvah to uphold

4. תפילה - מוסף

אֵין כְּאַלְהֵינוּ. אֵין כְּאַדוֹנֵנוּ. אֵין כְּמַלְכֵנוּ. אֵין כְּמוֹשְׁיַעֵנוּ:

מִי כְּאַלְהֵינוּ. מִי כְּאַדוֹנֵנוּ. מִי כְּמַלְכֵנוּ. מִי כְּמוֹשְׁיַעֵנוּ:

נוֹדָה לְאַלְהֵינוּ. נוֹדָה לְאַדוֹנֵנוּ. נוֹדָה לְמַלְכֵנוּ. נוֹדָה לְמוֹשְׁיַעֵנוּ:

בְּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ. בְּרוּךְ אֲדוֹנֵנוּ. בְּרוּךְ מַלְכֵנוּ. בְּרוּךְ מוֹשְׁיַעֵנוּ:

אַתָּה הוּא אֱלֹהֵינוּ. אַתָּה הוּא אֲדוֹנֵנוּ. אַתָּה הוּא מַלְכֵנוּ. אַתָּה הוּא מוֹשְׁיַעֵנוּ.

5. גמ' נדה ל:

דרש רבי שמלאי: למה הולד דומה במעי אמו - לפנקס שמקופל ומונח... ונר דלוק לו על ראשו וצופה ומביט מסוף העולם ועד סופו... ומלמדן אותו כל התורה כולה... וכיון שבא לאויר העולם - בא מלאך וסטרו על פיו, ומשכחו כל התורה כולה, שנאמר +בראשית ד+ לַפֶּתַח חֲטָאת רִבְצָ.

ואינו יוצא משם עד שמשביעין אותו, שנאמר +ישעיהו מ"ה+... כִּי לִי תִכְרַע כָּל בְּרֵךְ תִּשְׁבַּע כָּל לְשׁוֹן, כִּי לִי תִכְרַע כָּל בֶּרֶךְ - זֶה יוֹם הַמִּיתָה, שֵׁנֵאמַר +תהלים כ"ב+... לְפָנָיו יִכְרַעוּ כָּל יוֹרְדֵי עֶפְרָיִם, תִּשְׁבַּע כָּל לְשׁוֹן - זֶה יוֹם הַלִּידָה, שֵׁנֵאמַר +תהלים כ"ד+ נָקִי כַפַּיִם וְיָבֵר לִבָּב אֲשֶׁר לֹא נִשְׂא לְשׁוֹן נַפְשִׁי וְלֹא נִשְׁבַּע לְמַרְמָה, וּמָה הִיא הַשְּׁבוּעָה שֶׁמִּשְׁבִּיעִין אוֹתוֹ - תִּהְיֶה צְדִיק וְאֵל תִּהְיֶה רִשָּׁע, וְאִפְלוּ כָּל הָעוֹלָם כּוֹלוֹ אוֹמְרִים לְךָ צְדִיק אַתָּה - הִיא בְעֵינֶיךָ כִּרְשָׁע. וְהוּא יוֹדֵעַ שֶׁהַקִּבְיָה טְהוֹר וּמִשְׁרַתּוֹ טְהוֹרִים, וְנִשְׁמָה שֶׁנִּתֵּן בְּךָ טְהוֹרָה הִיא, אִם אַתָּה מִשְׁמֵרָה בְּטְהוֹרָה - מוֹטָב, וְאִם לֹא - הִרִינִי נוֹטְלָה מִמֶּךָ.